

9

6 pages

Eddie

1

Afschrift.

Regeeringsgemachtigde voor
Algemeene Zaken bij
den Volksraad.

Weltevreden, 4 December 1929.

No. 4-42.

Bijlage: 1.

ONDERWERP:

Herhaald verhoor van een
hoofdbestuurslid van B.O.

Bij de behandeling van de Eerste Aanvullingsbegrooting voor 1929 werd bij Afdeling IV, Departement van Binnenlandsch Bestuur, door den heer Dwidjosewojo o.m. het volgende gezegd (Handelingen p. 1536):

"Soms maakt het optreden van de politie den indruk van een plagerij. Hiervan zal ik twee recente gevallen als voorbeelden naar voren brengen, ofschoon meerdere leden reeds zulk een voorbeeld, n.l. het geval-Soekarno te Semarang, in de vergadering van dezen Raad bij de algemeene beschouwingen hebben medegedeeld.

"Het eerste geval betreft een onderwijzer van een H.I.S., lid van het hoofdbestuur eener politieke vereeniging, waarvan de bonafiditeit echter door de Regeering is erkend. Hij is meermalen door de politie zijner woonplaats onnoodig opgeroepen en daardoor onttrokken van zijn lesuren om verhoord te worden over zaken, waarbij hij in het geheel niet betrokken was.

"Onlangs werd hij wederom opgeroepen, eerst door den regent en daarna door de politie, aan welke oproeping hij heeft voldaan. Ten politiekantore werd hij als volgt door een commissaris van politie verhoord.

"Commissaris: Is U lid van de P.N.I.?

A a n
Zijne Excellentie den Gouverneur-
Generaal van Nederlandsch-Indië.

"Comparant

"Comparant: Wat zegt U?

"Commissaris: Of U lid bent van de P.N.I.

"Comparant: Neen.

Commissaris: Propagandist?

"Comparant

"Comparant: Ook niet natuurlijk.

"Commissaris: Adviseur misschien?

"Comparant: Neen.

"Commissaris: Wat is U?

"Comparant: Onderwijzer van de 2e H.I.S.

"Hierna zeide de politie-ambtenaar niets meer en
"comparant mocht weggaan.

"Ongeveer dezelfde vragen als die van den politie-
"commissaris heeft genoemde regent reeds eerder aan dien
"onderwijzer gesteld.

"Gaarne zou ik straks den naam van genoemden onder-
"wijzer aan den ^{geval}geachten Regeeringsgemachtigde opgeven,
"opdat het ~~geval~~ kan worden onderzocht."

Blijkens de in de laatste alinea van dit citaat
bedoelde opgave, betrof dit voorval M. Soetedjo, lid van
het Hoofdbestuur van de vereeniging Boedi Oetomo, Karreweg,
Semarang, den 29sten September j.l., te 11 uur, op het
Hoofdbureau van Politie, Afdeling Gewestelijke Recherche,
door den fd. Assistent-Wedono Gewestelijke Recherche opge-
roepen.

Naar aanleiding hiervan werd namens de Regeering mede-
gedeeld (Handelingen p. 1750):

"Deze zaak, -- ik dan den geachten spreker voor het
"ondershands noemen van den naam van den betrokkene - zal
"worden onderzocht. Niet, dat moge ik er dadelijk aan toe-
"voegen, wat het verhoor op zichzelf betreft. De Regeering
"is te zeer doordrongen van de moeilijke taak der politie,
"dan dat Zij aan deze ooit zou willen beletten, die perso-
"nen te verhooren waartoe zij aanleiding vindt. Of er reden
"is voor een verhoor, dat moeten autoriteiten ter plaatse
"beoordeelen. Maar wél oordeelt de Regeering het niet al-

"leen

"leen ongewenscht, maar ook zeer afkeurenswaardig, dat der-
 "gelijke verhooren zouden ontaarden in een plagerij voor
 "den betrokkene, zooals de geachte spreker veronderstelt.
 "In hoeverre daarvan hier sprake was kan uiteraard thans
 niet worden nagegaan."

Deze toezegging ontleent nog een bijzonder karakter
 aan de omstandigheid, dat de heer Soetedjo lid van het
 Hoofdbestuur van Boedi Oetomo, ¹⁹²⁶ omtrent welke organisatie
 de Memorie van Antwoord op de Algemeene Beschouwingen ver-
 klaarde (Onderwerp 75, Alg. Ged., Stuk 4, p. 3):

"De Regeering staat welwillend tegenover iedere na-
 "tionalistische vereeniging, waarvan de openbare en huis-
 "houdelijke werkzaamheden, duidelijk en geheel, binnen de
 "door Haar gestelde grenzen van rust en orde ~~zijn~~ blijven.
 "Zij wenscht, dat vereenigingen, welke aan deze voorwaar-
 "den behoorlijk voldoen, van de zijde der politie geen
 "bijzondere inmenging of controle ondervinden. Ieder amb-
 "tenaar kan van zoodanige vereenigingen lid zijn. De Re-
 "geering is van oordeel dat Boedi Oetomo tot deze soort
 "vereenigingen behoort."

Zou er onder gewone omstandigheden aanleiding wezen
 deze klacht afzonderlijk onder de aandacht van den Gouverneur
 van Midden Java te brengen, ik meen thans te moeten betwijfe-
 len of zulks in dit geval doeltreffend zoude zijn. Uit hetgeen
 toch in het algemeen van de opvattingen van ZijnHoogEdelGe-
 strenge inzake de vrijheid van vereeniging en vergadering
 bekend is, -- hetwelk weder bevestigd schijnt te worden
 door den brief van meergenoemden onderwijzer, aan den heer
 Dwidjosewojo, waarvan een afschrift hiernevens gaat --, mag,
 naar het voorkomt, worden geconcludeerd, dat het bedoelde
 vooral vermoedelijk symptoom is van een systeem. Daar over
 dit systeem zelf, speciaal naar aanleiding van het bekende
 incident op de P.N.I. vergadering, aan den heer Van Gulik

zeer

zeer vermoedelijk wel de meening der Regeering nader zal worden uiteengezet, zou daarbij tevens de aandacht op de beide bovenaangehaalde Regeeringsuitspraken kunnen worden gevestigd.

De Regeeringsgemachtigde
voor algemeene zaken
bij den Volksraad.
(w.g) Kiewiet de Jonge.

Voor eensluidend afschrift:

De Afd. Kab. der Alg. Secretarie,

Rombach

ay 160/29

Afschrift.

Semarang, 9 October 1928.

Zeer geachte Heer,

Hierbij heb ik de eer Uw aandacht op 't volgende te vestigen:

Na de najaarszitting van den Volksraad is genaderd, lijkt het mij gewenscht, het een en ander onder Uw aandacht te brengen. Ik hoop, dat U daarin aanleiding zal vinden, om de kwestie in den Volksraad naar voren te brengen. Het betreft een zaak, die voor onze voorschrijdende beweging van groot belang is.

Op Semarang, en wel in de stad, is het politietoezicht buitengewoon streng. Dat zal niet zoo erg zijn, indien de toepassing daarvan niet dikwijls verkeerd is.

a. Op ledenvergaderingen komt de politie zonder verlof van den voorzitter der vergadering zoo maar de vergaderzaal binnen, terwijl zij weet, dat het niet mag. De Voorzitter is genoodzaakt, om de politiemann te verzoeken weg te gaan. Dat scheidt een onaangename verhouding tusschen de leiders der vereenigingen en de politiemannen. Zulks is de P.G.H.B. dikwijls overkomen. Besprekingen over coöperatie worden ook door de politie bijgewoond. Eens heeft de politie gezegd: "Goeroe poemba wonten poendi poendi tentoe dados pantoentan."

b. Dikwijls gebuert het, dat een politiemann, dus een buitenstaander, naar den stand der vereeniging informeert (de P.G.H.B.) Hoe gaat 't met de cursus v.d. P.G.H.B." Wat doet nu de P.G.H.B."

Eens heeft de regent mij opgeroepen, en wel officieel (door tusschenkomst van 't hoofd der school). Hij heeft mij gevraagd, of ik propagandist ben van de P.N.I. Ik begrijp die vraag natuurlijk niet. Immers ben ik niet eens lid van de P.N.I. Het ergste is, dat ik telkens wordt onttrokken aan mijn werk. Zonder de zaak eerst onderzocht te hebben heeft de

regent

regent mij zoo naar opgeroepen.

6. Volgens hierbijgaande oproeping moest ik weer bij de politie komen. Het betreft alweer een zaak, waarbij ik niet betrokken ben. Natuurlijk heeft 't onderzoek ook niets opgeleverd.

Maar even voor het verhoor heeft een politie-commissaris mij naar kantoor laten gaan. Hij zat zooy onverschillig mogelijk op een stoel en stelde mij de volgende vragen:

1e. Is Uw lid van de P.N.I.?

Wat zegt U?"

Of U lid bent van de P.N.I.?

Neen!"

2e. Propagandist?

Ook niet natuurlijk"

3e. Adviseur misschien"

~~Ja~~ "Neen" Wel ben ik lid van H.B. B.O.

4e. Wat is U.

Onderwijzer van de 2e H.I.S.

Toen zei hij niets meer. Ik mocht naar buiten.

Zulk een behandeling heb ik ondervonden, terwijl ik niets gedaan heb.

Met beleefde groeten

Uw dw.

(w.g.) Soetedjo.

Voor eensluidend afschrift:

De Afd. Kab. der Alg. Secretarie,

Sombach
